

Welkom op het Vlinder-NET

Tekst: Wim Koopman & Dick Groenendijk

The screenshot shows the Vlinder-NET website. At the top, there's a navigation menu with links: start, vlinder gevonden, rups gevonden, informatie over soorten, beschrijving bij Sluimer, and Colofn. Below the menu, there's a main heading 'Vlinder-NET' and a sub-heading 'De informatiebron voor dagvlinders en nachtvlinders van De Vlinderstichting'. The main content area contains introductory text about the website's purpose and a list of three search options. On the right side, there's a 'Uitgebreide zoekfunctie' (Advanced search function) section with a form containing several dropdown menus and text input fields for search criteria like 'Dag-/nachtvlinder', 'Nederlandse naam', 'Wet. naam', 'Familie', 'Maand van observatie', 'Aantal generaties / jaar', 'Waardplant', and 'Rupsentijd'. A 'Zoeken' button is at the bottom of the form.

Wij raden u aan om bovenstaande webpagina eens op te zoeken en om (natuurlijk pas na het lezen van dit artikel) achter de computer te gaan zitten, het internet op te gaan en te surfen naar: vlindernet.nl. U vindt daar informatie over alle in ons land voorkomende dagvlinders en macro-nachtvlinders. Het Vlinder-NET kent vele toepassingen, waarvan we hier de belangrijkste toelichten. Bovendien is het Vlinder-NET nog volop in ontwikkeling. We hopen dan ook dat u aanvullingen en ervaringen aan ons doorgeeft. Met deze extra informatie zullen we het Vlinder-NET regelmatig aanvullen en verbeteren, zodat altijd de nieuwste informatie beschikbaar is. Het Vlinder-NET is daarmee een unieke informatiebron voor vlinders in Nederland. Vooral omdat het voor alle soorten zoveel mogelijk de Nederlandse situatie weergeeft.

Interactie: vul de bestaande kennis aan! De uiteindelijke hoeveelheid informatie is de weerslag van kennis die gepubliceerd of bekend gemaakt is over de Nederlandse situatie. Hieruit zou je kunnen concluderen dat de kennis volledig is, maar dat is eigenlijk niet het geval. Over de dagvlinders weten behoorlijk veel, maar vooral bij nachtvlinders valt er nog heel veel te ontdekken. We hopen dan ook dat de gebruikers van Vlinder-NET een belangrijke bron van nieuwe informatie zullen zijn. Stel: u ziet een bepaalde vlinder al een paar jaar achtereenvolgens op de Loenermark. Laat ons dat dan per e-mail weten, ook als al vermeld wordt

dat de soort op de Veluwe voorkomt. Of u zag een bepaalde soort buiten de vermelde vliegtijd, ook dan kunt u dit aan ons doorgeven. Op het Vlinder-NET zijn verschillende mogelijkheden om contact met ons te maken en de aanvullingen door te geven. We zullen vervolgens de gegevens aanpassen, zodat in een volgende versie de nieuwe informatie voor iedereen beschikbaar is.

Wat voor gegevens zijn beschikbaar? Van iedere dagvlinder en macro-nachtvlinder worden kort en bondig zoveel mogelijk gegevens gepresenteerd. We streven bij elke soort naar een foto van de vlinder (met vermelding van de naam van de fotograaf).

Vanzelfsprekend wordt de wetenschappelijke soortnaam, de officiële Nederlandse naam en de familie waartoe de soort behoort, vermeld.

Ook allerlei ecologische gegevens komen aan bod:

- de periode in het jaar dat de vlinder in Nederland is aan te treffen (de zogenaamde vliegtijd);
- het aantal generaties per jaar dat de soort in ons land vliegt;
- iets over de kans dat u de vlinder kunt tegenkomen (zeldzaam, gewoon, lokaal), iets over de verspreiding binnen ons land (duinen, Zuid-Limburg, Drenthe);

Waar komen de gegevens vandaan?

Informatie over dagvlinders is voornamelijk afkomstig van de kennis en ervaring van onderzoekers van De Vlinderstichting. Voor nachtvlinders ligt dat anders. De belangrijkste bron voor gegevens over nachtvlinders, wordt gevormd door de 'Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera' en de bijbehorende supplementen van B.J. Lempke. Deze informatie is weliswaar minstens 35 jaar oud maar van veel soorten nachtvlinders is op dit moment niets actueels bekend. Andere nachtvlindergegevens komen uit boeken, rapporten, van mededelingen van vlinderaars en specialisten en van nachtvlinderinformatie die de laatste jaren bij De Vlinderstichting is binnengekomen. Hierbij is van grote waarde dat de gegevens betrekking hebben op de Nederlandse situatie. Van alle gebruikte nachtvlindergegevens wordt dan ook vastgelegd waar de informatie vandaan komt zodat altijd verificatie mogelijk is.

Verder komen veel gegevens, vooral omschrijvingen van uiterlijk en specifieke 'weetjes' uit de serie 'Die Schmetterlinge Baden-Württembergs' (Ebert 1994-2002), die dit jaar zal worden gecompleteerd met het negende deel. Ook specifieke informatie die over een bepaalde soortgroep is gepubliceerd, is verwerkt. Zo werden gegevens over pijlstaartvlinders gehaald uit Meerman (1987) en gegevens over wespvlinders uit Zeegers (1996). Veel gegevens over dwergspanners (Eupithecia's) zijn de laatste jaren verzameld door Rob de Vos (Zoologisch Museum, Universiteit van Amsterdam) en ook deze informatie is bewerkt voor het Vlinder-NET. Een andere belangrijke informatiebron wordt gevormd door de bijeenkomsten van de sectie Ter Haar van de Nederlandse Entomologische Vereniging. Deze Ter Haar-groep komt tweemaal per jaar bij elkaar en op die bijeenkomsten worden veel recente nachtvlinderervaringen uitgewisseld en besproken en vervolgens gepubliceerd in het blad Franje.

<p><i>Agrotis segetum</i> gewone velduil</p>	<p>Familie: NOCTUIDAE uilen</p>
	<p>Voorkomen: Vaak gewoon. Door het hele land op vele grondsoorten. Lichte voorkeur voor warmere gebieden.</p> <p>Vliegtijd: begin mei - half november. in 2 generaties.</p> <p>Waardplant: wortels van lage planten en grassen.</p> <p>Rups: Rups soms schadelijk door het doorbijten van de wortels van jonge planten.</p> <p>Bijzonderheden: De mannetjes zijn lichter dan de vaak zwartbruine vrouwtjes. Veelal een stip in de ronde vlek. Niet altijd makkelijk op naam te brengen. Variabel. Komt op smeer.</p>

- iets over de biotoop waar de vlinder voorkeur voor heeft (heiden, loofbossen, kalk- of zandgebieden);
- gegevens over de waardplant van de soort (naaldbomen, tijm, struiken, sleedoorn, clematis);
- gegevens over de tijd waarin rupsen te vinden zijn;
- indien van toepassing iets over specifiek gedrag van vlinder en/of rups, over de verpopping, over ei-afzetting;
- omschrijvingen van het uiterlijk van zowel de vlinder als de rups die u kunt gebruiken voor determinatie;
- verwijzing naar vlinders die veel gelijkenis vertonen met de soort en naar soorten die overeenkomstig of juist afwijkend gedrag vertonen;
- en eigenlijk alle details die we van de betreffende soort hebben kunnen verzamelen.

Kortom: we willen graag alle gegevens over een soort vermelden die nuttig en interessant voor de bezoeker van Vlinder-NET kunnen zijn of die de kennismaking met een soort kunnen vergemakkelijken en intensiveren en die altijd betrekking hebben op de Nederlandse situatie.

Als voorbeeld ziet u hier afgebeeld wat u van de gewone velduil (*Agrotis segetum*) op uw scherm krijgt gepresenteerd. De gegevens zijn nog niet helemaal compleet. Voor deze soort zouden we bijvoorbeeld als aanvulling graag een vlinderfoto in natuurlijke omstandigheden laten zien. Ook willen we in de toekomst een foto van de rups, gegevens over de rupsentijd, wellicht een toelichting over schade die iemand in zijn moestuin of op zijn land van de gewone velduil heeft ondervonden en allerlei andere interessante details vermelden.

Hoe kunt u al deze informatie benaderen? Deze enorme hoeveelheid gegevens kan op twee manieren worden benaderd. De eerste ingang werkt via het invullen van bepaalde vragen. Door het aanklikken van opties en het intikken van wat u aan de vlinder ziet of al weet, krijgt u de soorten gepresenteerd die aan uw zoekgegevens voldoen. Zo kunt u bijvoorbeeld zoeken naar een spanner met de vleugels opgeklapt en gezien in april. Of u kunt een lijst opvragen van alle dagvlinders die vliegen in mei. Of alle vlinders van het geslacht *Agrotis*. De mogelijkheden om in het Vlinder-NET rond te struinen zijn legio en worden binnenkort zeker nog groter.

Wetenschappelijke naam Nederlandse naam	Voorkomen in Nederland
<i>Agrotis puta</i> puta-uil	Twee gebieden: Zuid- en Midden-Limburg plus oostelijk Noord-Brabant en vooral de zuidelijke duinen plus de deltaeilanden. In deze gebieden vaak gewoon.
<i>Agrotis ipsilon</i> grote worteluil	Trekker. Door het hele land zonder biotoopvoorkeur. Per jaar enige 100-den waarnemingen.
<i>Agrotis exclamatoris</i> gewone worteluil	Overal gewoon tot zeer gewoon.
<i>Agrotis clavus</i> geooogde worteluil	Op zandgronden, niet alleen in het binnenland maar ook in de duinen en in Zuid-Limburg. Ook een aantal vliegplaatsen in het haf- en in het westelijke deel van het fluv. district. Niet talrijk.
<i>Agrotis segetum</i> gewone velduil	Vaak gewoon. Door het hele land op vele grondsoorten. Lichte voorkeur voor warmere gebieden.
<i>Agrotis vestigialis</i> bonte worteluil	Gewoon op de zandgronden van vrijwel het hele land, vooral in de duinen en op bloeiende heiden. Ook buiten deze gebieden aan te treffen.
<i>Agrotis cinerea</i> griize worteluil	Hoofdverspreidingsgebied vormen de duinen. Daar plaatselijk gewoon maar nooit in aantal. Af en toe ook elders.
<i>Agrotis ripae</i> duinworteluil	In de kustgebieden. Slechts enkele vindplaatsen in het binnenland.
<i>Agrotis trux</i> Geen Nederlandse naam	Zwerver. Slechts één waarneming bekend, Heerlen, 1986.

Aansluiting bij Skinner De tweede mogelijkheid die het Vlinder-NET biedt is vooral voor de wat meer ervaren vlindersaars een heel interessante. Op het Vlinder-NET is een presentatie voorzien die een relatie heeft met het determinatiewerk dat door nagenoeg alle nachtvlindersaars wordt gebruikt: 'Colour Identification Guide to Moths of the British Isles', meestal aangeduid met 'de Skinner' (Skinner 1998). Alle nachtvlinders van de Britse eilanden worden daarin behandeld aan de hand van 42 (in de laatste druk 43) platen met vlinderafbeeldingen. Teksten in dat boek zijn uiteraard in het Engels en hebben betrekking op de Britse situatie. Voor iedere Skinner-plaat is nu op het Vlinder-NET de situatie op te roepen die de Nederlandse situatie beschrijft. U vraagt bijvoorbeeld plaat 17 op en u krijgt van alle 22 soorten spanners van plaat 17 de Nederlandse gegevens keurig op een rijtje. Deze tekst kunt u op uw eigen printer afdrucken en daarmee kunt u zelf een map

samenstellen die u naast uw Skinner kunt gebruiken, maar die ook van alle Nederlandse nachtvlinders bijgewerkte gegevens presenteert die betrekking hebben op de Nederlandse situatie. Alle plaatteksten zijn voorzien van een datum zodat u kunt beoordelen of u over recente informatie beschikt of ver achterloopt, want ook deze informatie wordt zeer regelmatig aangevuld en verbeterd.

Tot slot De nachtvlinderinformatie die op het Vlinder-NET nu voor iedereen beschikbaar is, is een product van de Werkgroep Nachtvlinders van De Vlinderstichting (zie kader). Een gedeelte van de kosten om dit werk op te starten is ontvangen van het Prins Bernhard Cultuurfonds. We willen nogmaals benadrukken dat iedere gebruiker wordt opgeroepen om aanvullende informatie aan ons door te geven door middel van de op de site aangegeven e-mail adressen. Anderen kunnen dan weer via uw informatie over betere gegevens beschikken. Heel veel genoegen gewenst bij uw bezoek aan www.vlindernet.nl.

Werkgroep Nachtvlinders

De Werkgroep Nachtvlinders van De Vlinderstichting bestaat uit Jan van der Made, Jippe van der Meulen en Dick Groenendijk namens De Vlinderstichting en de vrijwilligers Ida van Dam, Han Klein Schiphorst, Peter Rooij en Wim Koopman. De activiteiten van de werkgroep zijn legio. De laatste jaren bestaan ze vooral uit het opnemen van nachtvlindergegevens uit verschillende collecties, musea, archieven en literatuur. Een andere in het oog springende activiteit was (in samenwerking met de Nederlandse Namencommissie van de NEV) het verzorgen van de Lijst van Nederlandse namen van macrovlinders in Nederland. Voortdurend worden waarnemingen en informatie verzameld voor bijvoorbeeld de projecten Bijzondere Nachtvlinders en Dagactieve Nachtvlinders van Nederland. Voor het laatste project is in 1999 een voorlopige atlas verschenen en er wordt hard gewerkt om over enkele jaren een definitieve atlas te verzorgen. Tijdens het samenstellen van het Vlinder-NET heeft de Werkgroep Nachtvlinders van De Vlinderstichting hulp ontvangen van Victor Mensing (vele uren computer-ondersteuning), Sicco Ens en Sjoerd Steenberg (digitaliseren foto-materiaal), Jeroen Voogd (aanleveren dia's). Wij willen deze personen hartelijk danken voor hun inzet.

Genoemde literatuur:

- De Vlinderstichting & Commissie voor Nederlandse Namen van Insecten van de Nederlandse Entomologische Vereniging (2001)*. Lijst van Nederlandse namen van macrovlinders in Nederland, tweede licht gewijzigde druk, De Vlinderstichting & NEV-CNNI, Wageningen.
- Ebert, G. (1994-2002)*. Die Schmetterlinge Baden-Württembergs, Ulmer, Stuttgart, Duitsland, deel 1 tot en met 8; deel 9 verschijnt in de tweede helft 2002.
- Groenendijk, D. & M.P. van Zuijlen (1999)*. Voorlopige atlas van de dagactieve nachtvlinders van Nederland. De Vlinderstichting, Wageningen, rapport VS 99.30.
- Lempke, B.J. (1937-1972)*. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera & Supplementen, Tijdschrift voor Entomologie, jaargang 80-115.
- Meerman, J.C. (1987)*. De Nederlandse Pijlstaartvlinders. Wetenschappelijke mededeling KNNV nummer 180, Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Skinner, B. (1998)*. The colour identification guide to moths of the British Isles. Tweede herziene uitgave. Penguin Books, Harmondsworth, Middlesex, Engeland.
- Zeegers, T. (1996)*. De wespvlinders van Nederland en België. Jeugdbondsuitgeverij, tweede druk, Utrecht.